

Besluit

Besluit aanvraag voor tijdelijke toepassing van specifieke balanceringsproducten op basis van artikel 26 van de EB Verordening

Ons kenmerk : ACM/UIT/607599
Zaaknummer : ACM/23/182919
Datum : 24 juli 2024

Besluit van de Autoriteit Consument en Markt op grond van artikel 5, eerste lid en vierde lid, onderdeel d, van Verordening (EU) 2017/2195 van de Commissie van 23 november 2017 tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing en op grond van artikel 2, tweede lid, van het Besluit van 19 december 2018, houdende regels ter uitvoering van Europese verordeningen betreffende de interne energiemarkt over het voorstel van TenneT TSO B.V. voor de definitie en het gebruik van de specifieke producten voor balanceringscapaciteit en -energie uit frequentieherstelreserves met manuele activering.

1. Samenvatting

Verordening (EU) 2017/2195 van de Commissie van 23 november 2017 tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing (hierna: EB Verordening) heeft tot doel om de Europese balanceringsmarkten te integreren en te harmoniseren. Hiervoor wordt een reeks technische, operationele en marktregels vastgesteld voor het beheer van de werking en integratie van nationale balanceringsmarkten tot één Europese balanceringsmarkt.

Als onderdeel van de uitvoering van de EB Verordening heeft TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) aan de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) een aanvraag voor de definitie en het gebruik van twee specifieke balanceringsproducten ter goedkeuring voorgelegd, te weten:

- 1) balanceringscapaciteit voor frequentieherstelreserves met manuele activering; en
- 2) balanceringsenergie voor frequentieherstelreserves met manuele activering.

De ACM concludeert dat niet is gebleken dat het voorstel in strijd is met de doelstellingen en eisen van de EB Verordening. De ACM keurt het voorstel dan ook goed. Deze goedkeuring geldt voor de periode vanaf de toetreding van TenneT tot het Europese platform voor de uitwisseling van balanceringsenergie uit mFRR tot aan het moment dat uit een tweejaarlijks door TenneT uit te voeren beoordeling blijkt dat de in het besluit beschreven aanleidingen voor het gebruik van de specifieke producten niet langer geldig zijn.

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na publicatie van dit besluit in de Staatscourant tegen dit besluit bezwaar maken bij de ACM.

2. Inleiding en procedure van totstandkoming van dit besluit

1. De EB Verordening heeft tot doel om de Europese balanceringsmarkten te integreren en te harmoniseren. Hiervoor wordt een reeks technische, operationele en marktregels vastgesteld voor het beheer van de werking en integratie van nationale balanceringsmarkten tot één Europese balanceringsmarkt.
2. Overeenkomstig artikel 26 van de EB Verordening heeft TenneT een voorstel opgesteld voor de definitie en het gebruik van de specifieke producten balanceringscapaciteit en -energie uit mFRR. Op grond van artikel 5, eerste lid en vierde lid, onderdeel d, van de EB Verordening en artikel 2, eerste lid, van het Besluit uitvoering van Europese verordeningen betreffende de interne energiemarkt is TenneT verplicht om het voorstel ter goedkeuring aan de ACM voor te leggen. Op 9 mei 2023 heeft de ACM het vorenbedoelde voorstel van TenneT ontvangen.
3. Voorafgaand aan het indienen van de aanvraag bij de ACM heeft TenneT, overeenkomstig artikel 10, eerste en vijfde lid, van de EB Verordening, van 10 maart tot en met 11 april 2023 een openbare raadpleging gehouden. TenneT heeft naar aanleiding van de openbare raadpleging geen reacties ontvangen.
4. Voor de toetsing van de aanvraag, en ter ondersteuning van de motivering van dit besluit, heeft de ACM van mei 2023 tot en met juni 2024 diverse gesprekken met TenneT gevoerd. Ook heeft de ACM diverse schriftelijke vragen met betrekking tot de aanvraag gesteld, die de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet schriftelijk heeft beantwoord.
5. Om een zorgvuldige besluitvorming te waarborgen heeft de ACM het voorstel met bijbehorende documenten ter inzage gelegd en gepubliceerd op haar internetpagina. Van de terinzagelegging is kennisgegeven in Staatscourant 2023, 14563 van 19 mei 2023. De ACM heeft hiermee belanghebbenden in de gelegenheid gesteld hun zienswijze te delen. Naar aanleiding van de terinzagelegging zijn geen zienswijzen ingediend.
6. De indeling van dit besluit is als volgt. Hoofdstuk 3 biedt een overzicht van het wettelijk kader. Hoofdstuk 4 bevat een samenvatting van het voorstel en van de relevante informatie die de ACM naar aanleiding van het voorstel heeft ontvangen. Hoofdstuk 5 bevat de beoordeling van het voorstel en hoofdstuk 6 het dictum.
7. Bij dit besluit is een bijlage opgenomen. Deze bijlage is onderdeel van het besluit en bevat het voorstel van TenneT.

3. Wettelijk kader

8. De ACM beslist op grond van artikel 5, eerste lid en vierde lid, onderdeel d, van de EB Verordening en artikel 2 tweede lid, van het Besluit uitvoering van Europese verordeningen betreffende de interne energiemarkt over de aanvraag.

9. Artikel 3 van de EB Verordening bevat de doelstellingen die met de verordening worden nagestreefd. Bij de beoordeling van het voorstel van TenneT acht de ACM in het bijzonder relevant dat de EB Verordening nastreeft de efficiëntie van balancering en van de Europese en nationale balanceringsmarkten te verbeteren (eerste lid, onderdeel b), de integratie van de balanceringsmarkten en de mogelijkheden voor de uitwisseling van balanceringsdiensten te bevorderen en tegelijkertijd bij te dragen aan de operationele veiligheid (eerste lid, onderdeel c) en de liquiditeit van balanceringsmarkten te bevorderen (eerste lid, onderdeel e).
10. Volgens artikel 25, eerste lid, van de EB Verordening maakt elke transmissiesysteembeheerder uiterlijk vanaf het moment van deelname aan het Europese balanceringsplatform voor mFRR balanceringsenergie (hierna: MARI-platform¹) alleen nog gebruik van standaard balanceringsenergieproducten mFRR en, voor zover gerechtvaardigd, specifieke balanceringsenergieproducten mFRR.
11. Volgens Artikel 26, eerste lid, van de EB Verordening kan een transmissiesysteembeheerder een voorstel voor de definitie en het gebruik van specifieke producten voor balanceringsenergie en -capaciteit opstellen. Op basis van die bepaling dient het voorstel, voor zover hier relevant, ten minste het volgende te bevatten:
 - a. Een definitie van de specifieke producten en de termijn waarbinnen zij zullen worden gebruikt (onderdeel a);
 - b. Bewijzen waaruit blijkt dat standaardproducten niet volstaan om de operationele veiligheid te garanderen en het systeem efficiënt in evenwicht te houden, of bewijzen waaruit blijkt dat bepaalde balanceringshulpbronnen niet aan de hand van standaardproducten kunnen deelnemen aan de balanceringsmarkt (onderdeel b);
 - c. Een beschrijving van de maatregelen die worden voorgesteld om het gebruik van specifieke producten tot een minimum te beperken, voor zover dit economisch efficiënt is (onderdeel c); en
 - d. Bewijzen waaruit blijkt dat de specifieke producten geen significante inefficiëntie en verstoring van de balanceringsmarkt veroorzaken binnen en buiten de programmeringszone (onderdeel f).²

4. Het voorstel

4.1. Inleiding

12. Het voorstel van TenneT betreft de definitie en het gebruik van twee specifieke mFRR-producten: balanceringscapaciteit en balanceringsenergie voor frequentieherstelreserves met manuele activering. In overeenstemming met de term noodvermogen die in de huidige praktijk en in de Netcode elektriciteit wordt gebruikt, noemt TenneT de voornoemde producten respectievelijk “balanceringscapaciteit noodvermogen” en “balanceringsenergie noodvermogen”. De ACM volgt in haar besluit de door TenneT gebruikte termen.

¹ MARI is strikt genomen de voorloper van het mFRR-platform. Echter, in het spraakgebruik wordt het platform nog altijd met de naam MARI aangeduid. De ACM conformeert zich in dit besluit aan het spraakgebruik en noemt het mFRR-platform het MARI-platform.

² De onderdelen d en e van het eerste lid van artikel 26 van de EB Verordening hebben betrekking op de omzetting van balanceringsenergiebiedingen van specifieke producten in balanceringsenergiebiedingen van standaardproducten. Aangezien het specifieke product voor balanceringsenergie mFRR niet omgezet zal worden in een standaardproduct, zijn de voornoemde onderdelen voor dit besluit niet relevant.

13. Balanceringscapaciteit is een volume aan reservecapaciteit dat een aanbieder van balanceringsdiensten, de *Balancing Service Provider* (hierna: BSP), na door de transmissiesysteembeheerder te zijn gecontracteerd, beschikbaar houdt en waarvoor hij bij de voornoemde beheerder biedingen voor een overeenkomstig volume balanceringsenergie indient. Balanceringsenergie is energie die door een BSP aan een transmissiesysteembeheerder wordt aangeboden en die door de transmissiesysteembeheerder kan worden afgeroepen om de systeembalans te handhaven. Een standaardproduct voor balanceringscapaciteit of -energie is een op Europees niveau geharmoniseerd balanceringsproduct voor de uitwisseling van balanceringsdiensten. Een specifiek product voor balanceringscapaciteit of -energie is een product dat van het standaardproduct afwijkende specificaties kent en, daarmee, niet op Europees niveau geharmoniseerd is.
14. TenneT verzoekt balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen te mogen toepassen vanaf het moment dat TenneT op het MARI-platform is aangesloten, tot aan het moment dat uit de in overeenstemming met artikel 26, tweede lid, van de EB Verordening tweemaal door TenneT uit te voeren evaluatie blijkt dat de in de aanvraag besproken aanleidingen voor het gebruik van de specifieke producten niet langer geldig zijn.
15. In zijn voorstel staat TenneT stil bij de in artikel 26, eerste lid, van de EB Verordening genoemde punten. In overeenstemming met de in dat artikel gehanteerde volgorde, wordt hieronder achtereenvolgens ingegaan op de definitie van noodvermogen (paragraaf 4.2), de noodzaak van het gebruik van noodvermogen (paragraaf 4.3), de wijze waarop TenneT het gebruik van noodvermogen tot een minimum beperkt (paragraaf 4.4) en de bewijzen waaruit zou blijken dat het gebruik van noodvermogen geen significante inefficiëntie en verstoringen in de balanceringsmarkt veroorzaken (paragraaf 4.5).

4.2. Definitie noodvermogen

16. Ingevolge artikel 26, eerste lid, onderdeel a, van de EB Verordening dient TenneT in het voorstel een definitie te geven van balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen.³ Hieronder wordt enkel ingegaan op de specificaties die afwijken van de standaardproducten. Voor de volledige technische specificaties van noodvermogen verwijst de ACM naar de bijlage bij dit besluit, waarin het voorstel van TenneT is opgenomen, en naar bijlage 10 en bijlage 24 van de Netcode elektriciteit, zoals opgenomen in het besluit van de ACM met kenmerk ACM/UIT/620180 inzake de deelname van TenneT aan de Europese platforms voor balanceringsenergie. Bijlage 10 en bijlage 24 van de Netcode elektriciteit bevatten de specificaties voor respectievelijk biedingen balanceringscapaciteit noodvermogen en biedingen balanceringsenergie noodvermogen.
17. Balanceringscapaciteit noodvermogen wijkt op de volgende punten af van het standaardproduct balanceringscapaciteit mFRR, zoals beschreven in de artikelen 3, 4 en 5 van ACER-besluit 11-2020 van 17 juni 2020 betreffende de lijst van standaardproducten voor balanceringscapaciteit (hierna: ACER-besluit 11-2020):
 - a. Uit artikel 3, tweede lid, van ACER-besluit 11-2020 volgt dat op basis van het standaardproduct voor balanceringscapaciteit biedingen van het standaardproduct voor

³ Ook dient het voorstel de termijn waarbinnen de specifieke producten worden gebruikt, te bevatten. Deze termijn is reeds in paragraaf 4.1 genoemd.

balanceringsenergie moeten worden ingediend. Bij balanceringscapaciteit noodvermogen verlangt TenneT daarentegen biedingen balanceringsenergie noodvermogen.

- b. Uit artikel 4, onderdeel c, van ACER-besluit 11-2020, gelezen in samenhang met bijlage 1 van dat besluit, volgt dat bij de inkoop van het standaardproduct voor balanceringscapaciteit op dagbasis of vier-uursbasis geen wachttijd mag worden gehanteerd tussen twee activaties van balanceringsenergie. In zijn aanvraag stelt TenneT voor om de momenteel toegelaten wachttijd tussen twee activaties van het specifieke capaciteitsproduct noodvermogen, overeenkomstig bijlage 10, vijfde lid, van de Netcode, te blijven hanteren.⁴

18. Balanceringsenergie noodvermogen wijkt op de volgende punten af van het MARI-product, zoals beschreven in artikel 7 van ACER-besluit 03-2020⁵ en bijlage 25 van de Netcode elektriciteit⁶:
 - a. Biedingen van het MARI-product kunnen direct en/of gepland (*scheduled*) activeerbaar zijn. Noodvermogen is altijd direct activeerbaar.
 - b. De volledige activeringstijd (*FAT*) van het MARI-product is 12,5 minuten en van noodvermogen 15 minuten.
 - c. De minimale duur van de leveringsperiode voor het MARI-product is 5 minuten en voor noodvermogen nul minuten.⁷
 - d. Voor het MARI-product geldt een voorbereidingstijd van 2,5 minuten. Voor noodvermogen is geen voorbereidingstijd gedefinieerd.⁸
 - e. Voor het MARI-product geldt een op- en afregelsnelheid bij activatie en deactivatie van 10% per minuut, waardoor partijen die het MARI-product leveren een strikt vermogensprofiel moeten volgen. Voor noodvermogen is geen op- en afregelsnelheid gedefinieerd. Bij deactivatie van noodvermogen geldt een afregelperiode van 15 minuten.
 - f. Voor het MARI-product geldt een maximumhoeveelheid voor ondeelbare biedingen van 1 MW. Aangezien ook de minimumhoeveelheid voor een bieding van het MARI-product 1 MW is, is deze in de praktijk volledig deelbaar. Voor noodvermogen geldt daarentegen voor ondeelbare biedingen een maximumhoeveelheid van 100 MW. De minimumhoeveelheid is gelijk aan het MARI-product: 1 MW.

4.3. Onderbouwing noodzaak gebruik noodvermogen

19. Ingevolge artikel 26, eerste lid, onderdeel b, van de EB Verordening dient TenneT aan te tonen dat de standaardproducten niet volstaan om de operationele veiligheid te garanderen en het systeem efficiënt in evenwicht te houden, of aan te tonen dat bepaalde balanceringshulpbronnen niet aan de hand van standaardproducten kunnen deelnemen aan de balanceringsmarkt.

⁴ In verband met de overstap naar activatie van biedingen noodvermogen op volgorde van de biedladder hebben de gezamenlijke netbeheerders in het codewijzigingsvoorstel 'specificaties noodvermogen bij energiebiedingen' van 16 november 2023 voorgesteld om de toepassing van een wachttijd voor noodvermogen te beperken tot situaties waarin ten tijde van de prekwificatie kan worden aangetoond dat deze vanuit technisch oogpunt noodzakelijk is. De ACM heeft dit codewijzigingsvoorstel, dat zij momenteel in behandeling heeft, op haar website gepubliceerd: [Codewijzigingsvoorstel nadere uitwerking noodvermogen | ACM.nl](#).

⁵ Voluit: ACER-besluit 03-2020 van 24 januari 2020 inzake het raamwerk voor de implementatie van het mFRR-platform, zoals geamendeerd bij ACER-besluit 14-2022 van 30 september 2022.

⁶ Bijlage 25 wordt bij besluit van de ACM met kenmerk ACM/UIT/620180 in de Netcode elektriciteit opgenomen.

⁷ In het in voetnoot 4 genoemde codewijzigingsvoorstel stellen de gezamenlijke netbeheerders voor om vroegtijdige deactivatie van een bieding balanceringsenergie noodvermogen mogelijk te maken, waaruit volgt dat een minimale leveringsduur van korter dan nul minuten mogelijk is.

⁸ In het in het in voetnoot 4 genoemde codewijzigingsvoorstel stellen de gezamenlijke netbeheerders voor om voor balanceringsenergie noodvermogen een voorbereidingstijd van vijf minuten in te voeren.

20. In zijn voorstel stelt TenneT dat het gebruik van balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen vanwege beide voornoemde redenen noodzakelijk is:

- a. Het gebruik van de standaardproducten voor balanceringsenergie mFRR (hierna: het MARI-product⁹) en voor balanceringscapaciteit mFRR sluit volgens TenneT niet goed aan bij het Nederlandse marktmodel voor balanceringsenergie; en
- b. Niet alle partijen die potentieel mFRR kunnen leveren, kunnen voldoen aan de technische vereisten van het MARI-product.

In de volgende randnummers wordt achtereenvolgens voor balanceringsenergie noodvermogen en balanceringscapaciteit noodvermogen een nadere toelichting gegeven.

4.3.1. Noodzaak balanceringsenergie noodvermogen

4.3.1.1 Het gebruik van het MARI-product en de Nederlandse balanceringsmarkt

21. Nederland kent een reactief balanceringsregime. Dat wil zeggen: TenneT handhaaft, als netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet, enkel de actuele systeembalans. Hiervoor zet het de door BSP's aangeboden balanceringsenergie in. Anders dan in het geval van een proactief balanceringsregime, wordt in het reactieve model balanceringsenergie niet proactief ingezet om een mogelijke toekomstige onbalans in het systeem te voorkomen. De nadruk ligt in dit model op het financieel prikkelen van *Balance Responsible Parties* (hierna: BRP's) om hun portefeuille in balans te houden of de systeembalans actief te ondersteunen. Het idee achter het reactieve balanceringsregime is dat de markt de systeembalans zoveel mogelijk zelf handhaaft en dat de noodzaak voor de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet om in te grijpen tot een minimum wordt beperkt. Dit leidt tot efficiënte systeemkosten voor de handhaving van de systeembalans.

22. TenneT hanteert voor het handhaven van de systeembalans in Nederland de volgende uitgangspunten:

- a. In overeenstemming met de EB Verordening weerspiegelen de prijs voor balanceringsenergie en de daaraan gekoppelde onbalansprijs de realtime-energiewaarde. Uit artikel 44, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de EB Verordening volgt namelijk dat de verrekeningsprocessen ertoe leiden dat 'onbalansen worden verrekend tegen een prijs die een weergave vormt van de realtime-energiewaarde'. Dit geeft BRP's de gewenste prikkels om hun portefeuille in balans te brengen en te houden.
- b. Voor de handhaving van de vermogensbalans in *real time* maakt TenneT zoveel mogelijk gebruik van aFRR. Dit product kent een kortere *full activation time* (hierna: FAT) dan mFRR.¹⁰ Ook kan TenneT vanwege het gebruik van een continu activatiesignaal bij aFRR gedurende de levering van afgeroepen aFRR-biedingen eenvoudig bijsturen (op- of afregelen). Bij mFRR kan na activatie van een bieding niet tussentijds worden bijgestuurd. Hieruit volgt dat TenneT met aFRR beter kan reageren op snelle veranderingen in de vermogensbalans.¹¹ Alleen in het

⁹ Om verwarring tussen het standaard balanceringsenergieproduct mFRR, dat via het MARI-platform wordt uitgewisseld, en noodvermogen, een specifieke vorm van mFRR, te voorkomen, wordt voor het eerste type mFRR gesproken van het MARI-product en voor het tweede type van (balanceringsenergie) noodvermogen.

¹⁰ De FAT definieert de maximale duur tussen het moment van activatie van een bieding voor balanceringsenergie en het bereiken van volledige activatie of deactivatie van die bieding. Voor aFRR is de FAT vijf minuten. Dit volgt uit een ramping rate van 20% per minuut, zoals voorgeschreven door bijlage 8, eerste lid, onderdeel g, van de Netcode elektriciteit en in overeenstemming met artikel 7, derde lid, van ACER-besluit 02-2020 (geamendeerd bij ACER-besluit 15-2022). Voor mFRR is de FAT 12,5 minuten, zoals volgt uit artikel 7, eerste lid, van ACER-besluit 03-2020 (geamendeerd bij ACER-besluit 14-2022).

¹¹ Om de voornoemde redenen wordt aFRR als technisch superieur aan mFRR beschouwd.

geval van grote en/of langdurige onbalansen activeert TenneT ook mFRR. Daarmee functioneert mFRR als een verzekering tegen grote incidenten en geeft de activatie ervan een signaal aan de BRP's dat de Nederlandse markt te maken heeft met een grote of langdurige onbalans.

23. TenneT stelt dat het MARI-product, als het Europese standaard mFRR-product, niet goed past bij de in het voorgaande randnummer genoemde uitgangspunten. Ter onderbouwing hiervan merkt TenneT het volgende op.
- a. De prijs van het MARI-product op het MARI-platform wordt voornamelijk bepaald door het handelen van transmissiesysteembeheerders met een proactieve balanceringsstrategie of met een centraal dispatchingsmodel. TenneT merkt op dat deze beheerders meer voorspellend te werk gaan om hun inzet van balanceringsenergie uit aFRR en mFRR te optimaliseren. Zo activeren zij mFRR proactief om voorspelde onbalansen op te lossen, optimaliseren zij vanuit economisch perspectief de inzet van de verschillende balanceringsproducten én optimaliseren zij, bij toepassing van een centraal dispatchingmodel, de levering op basis van locatie. TenneT verwacht dat de prijs van het MARI-product hiermee eerder de referentieprijzen op de groothandelsmarkten benadert en, in tegenstelling tot aFRR, niet de realtime-energiewaarde. Dientengevolge heeft mFRR in de vorm van het MARI-product in de Nederlandse markt niet de beoogde signaalfunctie die van de activatie van mFRR uit dient te gaan.
 - b. Vanwege de beperkt beschikbare hoeveelheid grenscapaciteit, vindt TenneT de grensoverschrijdende activatie van mFRR niet wenselijk. Uit artikel 4, tweede lid, onderdeel c, subonderdeel i, van ACER-besluit 02-2020 van 24 januari 2020 inzake het raamwerk voor implementatie van het aFRR-platform (hierna: PICASSO-platform¹²), zoals geamendeerd bij ACER-besluit 15-2022 (hierna: ACER-besluit 02-2020), volgt dat het MARI-product voor het vergeven van grenscapaciteit voorrang krijgt op aFRR. Dientengevolge blijft er bij de grensoverschrijdende activatie van het MARI-product minder ruimte over voor aFRR. En als er geen grenscapaciteit meer beschikbaar is, verdringt de buitenlandse activatie van het MARI-product reeds in het buitenland ten behoeve van Nederland geactiveerde biedingen van aFRR. Gelet op de in randnummer 22 genoemde redenen is het wenselijk om de vermogensbalans in een reactieve markt zoveel mogelijk met de inzet van aFRR te handhaven. Bovendien kan verdringing van aFRR ten gunste van de grensoverschrijdende activatie van het MARI-product, vanwege de in technisch opzicht inferieure eigenschappen van mFRR¹³, de balanskwaliteit negatief beïnvloeden.
 - c. Transmissiesysteembeheerders kunnen op het MARI-platform voor het MARI-product een elastische vraag indienen. Dit houdt in dat transmissiesysteembeheerders voor een gedeelte van hun mFRR-behoefte op basis van de prijs kunnen bepalen of ze overgaan tot activatie van biedingen of niet. Hieruit volgt dat ze voor het voldoen van hun balanceringsenergiebehoefte kunnen arbitrereren tussen het MARI-platform, het PICASSO-platform en lokale specifieke producten. Deze optimalisatie past volgens TenneT niet bij de Nederlandse balanceringsmarkt. Op de Nederlandse markt dient de prijs van balanceringsenergie de realtime-energiewaarde zoveel mogelijk te benaderen, zodat deze de balanssituatie in het systeem weerspiegelt en de marktpartijen hun handelen daarop kunnen baseren. Arbitrage op basis van de prijs van de verschillende balanceringsproducten zou dit proces verstoren.

¹² PICASSO is strikt genomen de voorloper van het aFRR-platform. Echter, in het spraakgebruik wordt het platform nog altijd met de naam PICASSO aangeduid. De ACM conformeert zich in dit besluit aan het spraakgebruik en noemt het aFRR-platform het PICASSO-platform.

¹³ Hierbij kan worden gedacht aan de langere FAT van mFRR ten opzichte van aFRR en de onmogelijkheid om na activatie tussentijds bij te sturen. Zie randnummer 22, onderdeel b, van dit besluit.

- d. Tot slot kan bij het MARI-product sprake zijn van economische tegengestelde activeringen (*counter-activations*) van biedingen. Dit kan zich voordoen als de eerste bieding voor opregelen op de gezamenlijke biedladder een lagere biedprijs heeft dan de eerste bieding voor afregelen. TenneT merkt op dat hiermee niet efficiënt gebruik wordt gemaakt van de beschikbare flexibele middelen. De activatie van de biedingen had tegen elkaar weggestreept kunnen worden. En alhoewel een dergelijke handeling, in isolatie bekeken, tot een economisch surplus op het MARI-platform leidt, zou de dispatch binnen een goed ingerichte balanceringsmarkt en bij een goede bepaling van de onbalansprijs via de markt tot stand moeten komen.
24. Op basis van het voorgaande acht TenneT het gebruik van balanceringsenergie noodvermogen noodzakelijk om binnen het Nederlandse reactieve, markt- en prijs-gebaseerde balanceringsstelsel op efficiënte wijze de balans te kunnen handhaven.

4.3.1.2 Beperkingen van het MARI-product waardoor partijen niet kunnen deelnemen

25. Een tweede reden die TenneT aandraagt voor de introductie van het specifieke balanceringsenergieproduct, heeft betrekking op de (on)mogelijkheid van marktpartijen om aan de balanceringsmarkt deel te nemen. TenneT merkt op dat er installaties zijn die slechts incidenteel voor balanceringsdoeleinden geactiveerd kunnen worden, zoals back-up-systemen van ziekenhuizen en datacenters. Daardoor zijn deze installaties niet geschikt voor de levering van het frequent ingezette aFRR-product. TenneT stelt dat deze installaties ook niet geschikt zijn voor de levering van het MARI-product. Een gevolg van de door verschillende transmissiesysteembeheerders gehanteerde proactieve activatiestrategie, inclusief de door het MARI-platform toegestane elastische vraag en counter-activations, is dat het MARI-product relatief frequent wordt ingezet. Dit zou voor de voornoemde partijen een reden kunnen zijn om geen balanceringsenergiebiedingen in te dienen, waarmee de capaciteit waar zij over beschikken van de balanceringsmarkt verdwijnt (of niet beschikbaar komt). Anders dan het MARI-product zet TenneT noodvermogen slechts incidenteel in. Hierdoor kunnen de voornoemde installaties toch hun flexibiliteit in de vorm van noodvermogen aanbieden, waarmee de liquiditeit van de markt voor mFRR wordt vergroot.
26. Daarnaast stelt TenneT dat de eisen die aan de levering van het MARI-product worden gesteld, de mogelijkheden voor partijen om dat product aan te bieden beperken. Zo vereist het MARI-product dat de leverende partijen een strikt vermogensprofiel volgen en geldt voor hen een relatief korte voorbereidingstijd van 2,5 minuten. De eisen die TenneT aan het noodvermogen-product stelt, zijn minder streng (zie paragraaf 4.2). Hierdoor is het technisch eenvoudiger om het noodvermogen-product te leveren dan het MARI-product. Ook is het voor noodvermogen mogelijk om in een bieding voor balanceringscapaciteit een wachttijd tussen twee activeringen te specificeren.¹⁴ Zoals reeds bij randnummer 17 opgemerkt, is dit ingevolge ACER-besluit 11-2020 voor het MARI-product niet mogelijk.

4.3.2. Noodzaak balanceringscapaciteit noodvermogen

27. Het voorstel voor balanceringscapaciteit noodvermogen vloeit volgens TenneT voort uit het voorstel voor balanceringsenergie noodvermogen. Hiertoe merkt TenneT het volgende op. Het verplicht

¹⁴ Zoals reeds opgemerkt, heeft de ACM momenteel een codewijzigingsvoorstel in behandeling, waarin de gezamenlijke netbeheerders voorstellen om de mogelijkheid voor het bepalen van een wachttijd voor noodvermogen te beperken (zie voetnoot 4).

gebruik van standaardproducten voor balanceringscapaciteit volgt niet ondubbelzinnig uit de EB Verordening. Wel volgt uit artikel 6 van ACER-besluit 11-2020 voor transmissiesysteembeheerders die voornemens zijn standaard balanceringscapaciteitsproducten te gebruiken een implementatiedeadline van 18 december 2021. Verder volgt uit artikel 3 van het voornoemde ACER-besluit dat het gebruik van standaardproducten voor balanceringscapaciteit, het gebruik van standaardproducten voor balanceringsenergie impliceert. Deze bepaling schrijft namelijk voor dat BSP's voor ieder gecontracteerd standaardproduct voor balanceringscapaciteit een corresponderende bieding balanceringsenergie moeten indienen.

28. Uit het voorgaande leidt TenneT af dat per 18 december 2021 een met het balanceringsenergieproduct noodvermogen corresponderend balanceringscapaciteitsproduct noodvermogen vereist is. Bij het contracteren van balanceringscapaciteit noodvermogen is de desbetreffende BSP dan verplicht om biedingen van balanceringsenergie noodvermogen in te dienen. Om deze reden heeft TenneT reeds in 2021 een voorstel voor het balanceringscapaciteitsproduct noodvermogen bij de ACM ingediend. In haar besluit van 15 december 2021 met kenmerk ACM/UIT/565783 heeft de ACM aan TenneT goedkeuring verleend voor het gebruik van dat product tot aan het moment van toetreding tot het MARI-platform.¹⁵
29. Daarnaast noemt TenneT in het voorstel enkele inhoudelijke redenen waarom het gebruik van balanceringscapaciteit noodvermogen noodzakelijk zou zijn. Zo stelt TenneT dat het, nu het noodvermogen als schaarsteproduct inzet, weinig vrije (dat wil zeggen: niet op een capaciteitscontract gebaseerde) biedingen van balanceringsenergie noodvermogen verwacht te ontvangen. Derhalve moet TenneT balanceringscapaciteit noodvermogen inkopen om aan zijn uit Verordening 2017/1485¹⁶ voortvloeiende dimensioneringsverplichtingen te kunnen voldoen met de producten die TenneT regulier inzet voor het handhaven van de systeembalans.
30. Verder merkt TenneT op dat de in paragraaf 4.3.1.2 beschreven partijen die het MARI-product niet kunnen leveren, ook het daaraan gekoppelde standaard balanceringscapaciteitsproduct voor mFRR niet kunnen aanbieden. Immers, BSP's dienen voor ieder gecontracteerd standaardproduct voor balanceringscapaciteit een corresponderende bieding balanceringsenergie in te dienen. Het specifieke capaciteitsproduct is daarmee volgens TenneT noodzakelijk om het vermogen van deze partijen beschikbaar te houden voor de markt voor balanceringscapaciteit.
31. Tot slot merkt TenneT op dat het bij de inkoop van balanceringscapaciteit de voorwaarde stelt dat daarmee corresponderende energiebiedingen direct activeerbaar zijn, vanwege de meerwaarde die dit heeft voor de balanskwaliteit. Echter, in het geval van de standaardproducten voor mFRR is er vanwege de beperkt beschikbare grenscapaciteit, volgens TenneT een grote kans dat de grensoverschrijdende activatie van deze biedingen tot een tekort aan balanceringsmiddelen leidt. Ook kunnen eenmaal direct geactiveerde biedingen ten behoeve van een andere transmissiesysteembeheerder gedurende hun activatie niet worden toegekend aan TenneT, waardoor het met de geactiveerde biedingen corresponderende volume niet voor TenneT beschikbaar is. Daarmee vormt het delen van direct activeerbare biedingen die op basis van capaciteitscontracten zijn ingediend een risico voor de systeembalans. Om te allen tijde aan zijn dimensioneringsverplichtingen

¹⁵ Met de toetreding van TenneT tot het MARI-platform eindigt de goedkeuring. De aanvraag waarover de ACM in dit besluit oordeelt, ziet dan ook op de periode vanaf toetreding tot het voornoemde platform.

¹⁶ Voluit: Verordening (EU) 2017/1485 van de Commissie van 2 augustus 2017 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende het beheer van elektriciteitstransmissiesystemen.

te kunnen voldoen, zou TenneT derhalve op het MARI-platform een volume gelijk aan zijn gecontracteerde capaciteit overeenkomstig artikel 29, veertiende lid, van de EB Verordening als niet-beschikbaar dienen te bestempelen. Hieruit volgt dat het voor de op Europees niveau beschikbare flexibiliteit niet uitmaakt of TenneT noodvermogen contracteert, waarvan de corresponderende energiebidningen enkel lokaal beschikbaar zijn, of het standaard mFRR-product contracteert en een volume van het MARI-product gelijk aan de gecontracteerde capaciteit op het MARI-platform als niet-beschikbaar bestempelt.

4.4. Beperken gebruik

32. Gelet op artikel 26, eerste lid, onderdeel c, van de EB Verordening dient TenneT in het voorstel de maatregelen te beschrijven die worden voorgesteld om het gebruik van de specifieke producten tot een minimum te beperken, voor zover dit economisch efficiënt is.
33. TenneT merkt op dat het, vanwege de gehanteerde reactieve balanceringsstrategie, primair aFRR inzet voor het herstellen van de systeembalans. Het zet balanceringsenergie noodvermogen enkel aanvullend in, als de beschikbare hoeveelheid aFRR hiervoor niet toereikend blijkt te zijn. Daarnaast wijst TenneT op de rol die de BRP's spelen binnen de reactieve balanceringsstrategie. Door hen overeenkomstig artikel 44 van de EB Verordening te stimuleren om de systeembalans zoveel mogelijk te ondersteunen, worden situaties waarin TenneT noodvermogen moet activeren zoveel mogelijk voorkomen.
34. Voor wat het beperken van de inkoop van balanceringscapaciteit betreft, stelt TenneT dat de inkoop van balanceringscapaciteit aFRR en noodvermogen gelijktijdig plaatsvindt. Hierbij wordt de inkoop van noodvermogen voor zover economisch efficiënt verminderd, door meer aFRR in te kopen.

4.5. Verstoringen en inefficiënties

35. Ingevolge artikel 26, eerste lid, onderdeel f, van de EB Verordening dient TenneT aan te tonen dat de specifieke producten nationaal en internationaal geen significante inefficiëntie en verstoring van de balanceringsmarkt veroorzaken.
36. TenneT stelt dat hier geen sprake van zal zijn en voert ter onderbouwing hiervoor aan dat balanceringsenergie noodvermogen enkel in grote of langdurige onbalanssituaties wordt ingezet. Hierdoor wordt de kans op counter-activations, die het gevolg zijn van de onmogelijkheid om een eenmaal geactiveerde mFRR-bieding tussentijds bij te sturen, beperkt. Zodoende wordt de beschikbare balanceringsenergie efficiënt ingezet. Ook vindt er geen arbitrage plaats tussen de verschillende balanceringsproducten, wordt de grensoverschrijdende capaciteit zoveel mogelijk beschikbaar gehouden voor de uitwisseling van aFRR en wordt de prijsvorming van het MARI-product niet door de aanvraag van TenneT beïnvloed. Verder verwacht TenneT middels de specifieke producten capaciteit te kunnen ontsluiten bij installaties die het MARI-product niet kunnen aanbieden. Hiermee wordt het beschikbare volume op de balanceringsmarkt en, daarmee, de systeemefficiëntie vergroot. Tot slot merkt TenneT op dat met de introductie van de specifieke producten geen additionele capaciteit en energie uit de MARI-markt wordt gehouden. Zoals reeds in randnummer 31 opgemerkt, zouden bidningen van het MARI-product die corresponderen met gecontracteerde capaciteitsbidningen van het standaardproduct volgens TenneT op de MARI-biedladder als niet-

beschikbaar aangemerkt moeten worden. Hieruit volgt overigens ook dat deze biedingen de prijsvorming op het MARI-platform niet zouden beïnvloeden.

5. Beoordeling

37. De ACM constateert dat het voorstel, in overeenstemming met de in artikel 3 van de EB Verordening verwoorde doelstellingen, beoogt de efficiëntie van balancering en van de Nederlandse balanceringsmarkt te verbeteren, bij te dragen aan de operationele veiligheid en de liquiditeit van de balanceringsmarkt te bevorderen. Ten aanzien van de in artikel 3, eerste lid, onderdeel c, van de EB Verordening geformuleerde doelstelling om de Europese balanceringsmarkten te integreren en de mogelijkheden voor de uitwisseling van balanceringsdiensten te bevorderen, ziet de ACM dat noodvermogen in theorie weliswaar het aantal biedingen voor uitwisselbare standaard mFRR-producten van BSP's zou kunnen beperken¹⁷ en dat noodvermogen niet met andere lidstaten kan worden uitgewisseld, maar dat dit inherent is aan de ruimte die de EB Verordening biedt om specifieke producten die enkel lokaal kunnen worden geactiveerd te gebruiken. Bovendien blijft hiermee de grenscapaciteit beschikbaar voor de uitwisseling van aFRR.
38. Artikel 5, vijfde lid, van de EB Verordening bepaalt dat het voorstel een beschrijving van het verwachte effect ervan op de doelstellingen van deze verordening bevat. De ACM constateert dat in het voorstel wordt stilgestaan bij de werking van de Nederlandse balanceringsmarkt, de rolverdeling tussen de marktpartijen en TenneT en de betekenis van mFRR als schaarse product, dat enkel wordt ingezet in geval van grote en/of langdurige onbalanssituaties. Ook wordt in het voorstel ingegaan op de wijze waarop een efficiënte werking van de markt wordt nagestreefd en waarop de liquiditeit van de markt wordt vergroot. Hiermee wordt volgens de ACM voldaan aan het door artikel 5, vijfde lid, van de EB Verordening gestelde vereiste.
39. Ingevolge dezelfde bepaling dient het voorstel een voorgesteld tijdschema voor de tenuitvoerlegging ervan te bevatten. Artikel 5, vijfde lid, van de EB Verordening stelt een maximale termijn voor de tenuitvoerlegging van twaalf maanden na goedkeuring van de aanvraag. De ACM merkt op dat uit het voorstel blijkt dat TenneT de specifieke producten vanaf de toetreding tot het MARI-platform in gebruik wenst te nemen. Ten tijde van het nemen van dit besluit, verwacht TenneT eind 2025 toe te treden. Hiermee is de uitvoeringstermijn langer dan voorgeschreven maximale termijn. Echter, ingevolge de voornoemde bepaling van de EB Verordening is de ACM gerechtigd de termijn te verlengen. Aangezien de ingebruikname van balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen door TenneT gekoppeld is aan een specifieke toekomstige gebeurtenis, de toetreding van TenneT tot het MARI-platform, en de ACM een langere termijn in het belang acht van een goede voorbereiding van de markt, verlengt de ACM de uitvoeringstermijn tot het moment van toetreding tot het platform.
40. Artikel 26, eerste lid, van de EB Verordening beschrijft de voorwaarden waaraan het voorstel moet voldoen. Een overzicht van deze voorwaarden is opgenomen in randnummer 11. De ACM oordeelt dat in het voorstel bij alle voor de aanvraag relevante voorwaarden wordt stilgestaan. In het voorstel wordt een definitie gegeven van balanceringscapaciteit en -energie noodvermogen en wordt aangegeven op welke onderdelen zij afwijken van de standaardproducten. Hieruit blijkt dat de (technische) vereisten

¹⁷ Immers, zonder noodvermogen zouden balanceringscapaciteit- en energie uit mFRR enkel in de vorm van het standaard mFRR-product aangeboden kunnen worden.

voor de levering van balanceringsenergie noodvermogen minder strikt zijn dan voor de levering van het MARI-product, waardoor naar verwachting meer marktpartijen hun capaciteit en energie op de balanceringsmarkt kunnen aanbieden.

41. Daarnaast heeft TenneT in zijn voorstel volgens de ACM afdoende onderbouwd waarom het gebruik van de specifieke producten noodzakelijk is voor een efficiënte balanshandhaving. De ACM volgt TenneT in zijn opvatting dat noodvermogen beter past binnen het Nederlandse reactieve balanceringsmodel. Daartoe overweegt de ACM dat noodvermogen binnen dit model een belangrijke rol speelt als schaarse product, dat de prijs van het MARI-product een minder goede weergave vormt van de realtime-energiewaarde en dat de grensoverschrijdende activatie van het MARI-product de mogelijkheden om aFRR in te zetten beperkt.
42. Ook geeft TenneT aan hoe het gebruik van de specifieke producten tot een minimum wordt beperkt, door balanceringsenergie noodvermogen enkel aanvullend aan aFRR in te zetten en door, zolang economisch efficiënt, balanceringscapaciteit aFRR in plaats van balanceringscapaciteit noodvermogen in te kopen. Tot slot is de ACM van mening dat TenneT voldoende overtuigend heeft beargumenteerd dat de specifieke producten geen significante inefficiëntie of verstoring van de balanceringsmarkt veroorzaken.
43. Op grond van het voorgaande concludeert de ACM dat het voorstel niet in strijd is met de doelstellingen en eisen van de EB Verordening. De ACM keurt het voorstel dan ook goed op grond van artikel 5, eerste lid en vierde lid, onderdeel d, van de EB Verordening en artikel 2, tweede lid, van het Besluit Uitvoering van Europese Verordeningen.
44. Deze goedkeuring geldt voor de periode vanaf het moment dat TenneT aangesloten is op het MARI-platform tot uit de overeenkomstig artikel 26, tweede lid, van de EB Verordening tweejaarlijks door TenneT uit te voeren evaluatie blijkt dat het niet meer nodig is de specifieke producten te gebruiken, overeenkomstig de in het eerste lid van voornoemd artikel vastgestelde criteria.

6. Dictum

45. De Autoriteit Consument en Markt keurt het voorstel van TenneT goed. Deze goedkeuring geldt voor de periode vanaf het moment dat TenneT aangesloten is op het MARI-platform tot uit de overeenkomstig artikel 26, tweede lid, van de EB Verordening tweejaarlijks door TenneT uit te voeren evaluatie blijkt dat het niet meer nodig is de specifieke producten te gebruiken, overeenkomstig de in artikel 26, eerste lid, van de EB Verordening vastgestelde criteria.
46. De ACM verlengt de termijn voor de tenuitvoerlegging van het goedgekeurde voorstel op grond van artikel 5, vijfde lid, van de EB Verordening van tot het moment van toetreding van TenneT tot het Europese balanceringsplatform voor mFRR balanceringsenergie.
47. Van dit besluit wordt mededeling gedaan in de Staatscourant. Ook publiceert de Autoriteit Consument en Markt dit besluit op de internetpagina van de Autoriteit Consument en Markt.
48. Dit besluit treedt in werking op de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin deze is medegedeeld.

's-Gravenhage,
Datum: 24 juli 2024

Autoriteit Consument en Markt,
namens deze,

mr. P.C.M. Bijlenga
Teammanager Directie Toezicht Energie

Als u belanghebbende bent, kunt u schriftelijk bezwaar maken tegen dit besluit. Stuur uw gemotiveerde bezwaarschrift naar de Autoriteit Consument en Markt, Juridische Zaken, postbus 16326, 2500 BH Den Haag. Dit moet u doen binnen zes weken na de dag waarop dit besluit bekend is gemaakt. In uw bezwaarschrift kunt u de Autoriteit Consument en Markt verzoeken in te stemmen met rechtstreeks beroep bij de bestuursrechter.

Bijlage: het voorstel